

Mravní závazek („povinnost“)

Kant mluví o „morální povinnosti“, čímž ovšem navozuje dojem něčeho předem daného jako „závazek“. Jeho zvláštností je zejména důraz na to, aby šlo o „čistou povinnost“: „... i když se děje leccos přiměřeně tomu, co přikazuje povinnost, přece je ještě stále sporné, zda se to vlastně děje z povinnosti a zda to tedy má morální hodnotu“ (6424, Základy metaf. mravů, 1974, s. 39). Jinak řečeno, nejde pouze o to, zda je určité jednání přiměřené povinnosti, ale zda „spočívá výlučně na morálních základech a na představě o povinnosti jednajícího“ (s. 40). Z toho je zřejmé, že ne všechno „konání dobrých skutků“ je vskutku jednáním „morálním“, nýbrž pouze takové, které spočívá na mravním uvědomění. Pokud někdo učiní něco dobrého pro druhého člověka (pro druhé lidi), ale udělá to nikoli z „čistě morálních“ důvodů, nelze jeho jednání hodnotit jako opravdu „mravné“ (vlastně bychom měli říci spíše „mravní“, ale terminologií se nyní nebudeme zabývat). Toto zcela pochybné (formální resp. formalistické) odloučení „ryzí mravnosti“ od okolností, od situace, která sama vyžaduje leccos věcně („pragmaticky“) přiměřeného, je třeba analyzovat a odmítnout. Tak jako niternost bez vnějšku („duše bez těla“) není možná, není možné ani ryze mravní jednání bez ohledu na okolnosti, tj. na situaci. Mravní závazek se „konkretizuje“ právě teprve v konfrontaci se situací.

(Písek, 111104-2.)